7. Mosia I. A. Formuvannia samoosvitnoi kompetentnosti maibutnikh kvalifikovanykh robitnykiv u protsesi zahalnoosvitnoi pidhotovky [Forming self-educational competence of future skilled workers in the process of general education] : dys. … kand. ped. nauk : 13.00.04. Kyiv, 2013. 283 s. [in Ukrainian].
8. Nikolenko L. T. Uminnia vchytysia yak kliuchova kompetentnist profesiinoho rozvytku pedahoha [Ability to learn as a key competence of professional development of a teacher]. *Profesiinyi rozvytok fakhivtsiv u systemi osvity doroslykh: istoriia, teoriia, tekhnolohii* : tezy II-yi Vseukrainskoi Internet-konferentsii (m. Kyiv, 28 kvitnia 2017 r.). K. : TsIPPO, 2017. S. 256–259 [in Ukrainian].
9. Metodychna robota [Methodical work]. Sumskyi fakhovyi koledzh Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. URL: http://collegesnau.com/index.php/metodychna-robota (data zvernennia 25.08.2021) [in Ukrainian].

Kurok R. O. Directions of developing legal competence of economic colleges' teaching staff

Reforming the education system in Ukraine, its adaptation to the requirements of the international community, the dynamics of changes in current legislation and regulations in the field of education determine the need for continuous development of legal competence of pedagogues to qualitatively performing professional functions. It causes the necessity of the continuous professional development of the teacher for the successful implementation of pedagogical activities in the context of dynamic changes in various spheres of life. The concept of lifelong learning, implemented in Ukraine, should contribute to the fulfilment of this requirement.

The tools aimed at personal and professional development of pedagogues are, first of all, adult education. The main directions of developing legal competence of economic colleges teaching staff in the system of adult education are considered in the article. It is established that nowadays the main direction of professional development of teachers is the system of postgraduate education, which includes advanced training and internships as the leading components of its structure. At the same time, the role of such directions as self-education, continuous professional development, methodical work and participating in working groups on working out regulations in the field of education as well as standards and educational programs in economics, etc. has been growing. Teacher's complex work in these directions should ensure their ability to successfully carry out pedagogical activity according to current legislation and administrative documents of heads of institutions of professional pre-higher education, characterized by their legal knowledge, skills, ways of thinking, values and appropriate level of legal awareness, manifested in lawful behaviour in solving professional tasks and readiness to ensure students education in the field of economic legal relations.

Key words: *teaching staff, legal competence, postgraduate pedagogical education, advanced training, internship, methodical work, self-education, continuous professional development.*

УДК 006.3:364.4-053.6](100)
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.20

Левченко Н. В.

АНАЛІЗ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ У СФЕРІ МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Проаналізовано основні нормативно-правові вітчизняні та міжнародні акти, які регламентують молодіжну роботу й молодіжну політику та наукові джерела дослідників, які займалися проблематикою державної молодіжної політики в Україні. Мета статті – проаналізувати міжнародні нормативно-правові акти, які регламентують молодіжну роботу та молодіжну політику в Україні та в країнах Європейського Союзу. У дослідженні використано такі методи, як аналіз, порівняння та узагальнення міжнародних та вітчизняних джерел із досліджуваної проблеми.

Зауважено, що в нашій країні діє понад 30 вітчизняних та понад 15 міжнародних нормативно-правових актів. Молодіжну державну політику в Україні характеризує значна кількість нормативно-правових актів, основою яких є Конституція України, де зафіксовано основні права та обов'язки громадян.

Нормативні документи, розроблені в Україні, базуються на міжнародних актах Ради Європи, яка впродовж багатьох років розробляла різноманітні принципи, цілі та цінності, на яких має будуватися молодіжна політика. На основних стандартах Ради Європи молодіжної політики ґрунтуються шість напрямів діяльності: участь, інформація, інклюзія, доступ до прав, молодіжна робота, мобільність.

У статті розкрито зміст трьох частин Європейської хартії про участь молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівнях (перша – огляд галузей політики, друга – засоби для участі молоді, третя – інституційна участь молодих людей у місцевих і регіональних справах). Виокремлено принципи Європейської хартії.

Виявлено, що всі нормативно-правові документи спрямовані на розвиток якісної молодіжної роботи, активну підтримку місцевої, регіональної та національної молодіжної політики; розвиток та вдосконалення знань, умінь і навичок молодіжних працівників.

Ключові слова: *молодіжна політика, нормативно-правові акти, молодь, міжнародні акти, молодіжна робота, соціальна робота.*

Молодіжна політика України в умовах децентралізації орієнтована на формування комфортного середовища для життя та розвитку молоді в громадах, а пріоритетними напрямами її реалізації є фінансове

та кадрове забезпечення, розвиток молодіжної інфраструктури, залучення молоді до процесу розроблення й ухвалення рішень та контролю за їх виконанням [6].

Молодіжну державну політику в Україні характеризує значна кількість нормативно-правових актів, основою яких є Конституція України, де зафіксовано основні права та обов’язки громадян.

У праці таких авторів, як О. Балакірєва, Т. Бондар, Є. Бородін, Р. Левін та ін. [12], проаналізовано світові моделі державної молодіжної політики. У США держава фокусує зусилля на наданні соціальної допомоги вразливим категоріям і групам молоді, які найбільше її потребують. У більшості розвинутих європейських країн держава бере відповідальність за розв’язання майже всіх проблем молоді; модель реалізується переважно в трьох напрямах (соціально-економічному, культурно-духовному та щодо питань молодіжного руху), передбачає відповідні державні й регіональні програми, спрямовані на створення певних гарантій і умов розвитку й самореалізації молоді. Більшість європейських розвинених країн (Німеччина, Австрія, Фінляндія, Франція) продовжують розробляти й удосконалювати специфічне ювенальне законодавство щодо вразливих груп молоді [12].

На думку І. Беззуб, своєрідність процесу формування й реалізації державної молодіжної політики в Україні полягає в тому, що як інститутам влади, так і громадянському суспільству необхідно враховувати особливості вітчизняних історичних традицій у роботі з молоддю, а також сучасні потреби молодих громадян, суспільства і держави з урахуванням євроінтеграційного курсу України [3].

Над проблемною формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації працюють О. Балакірєва, Т. Бондар, Є. Бородін, Ю. Галустян, Л. Гук Р. Левін Т. Окушко, Ж. Петрочко, Н. Рингач, О. Ярош [12]. М. Обіход досліджував проблеми нормативно-правового регулювання державної політики в період незалежності України [8]; О. Ярема – формування державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації [13]; Є. Бородін – законодавчі засади державної молодіжної політки в Україні: стан та напрями вдосконалення [7, с. 6–9]; І. Бєляєва – пріоритетні напрями молодіжної політики в умовах децентралізації [7, с. 11–16]; І. Пєша – систему молодіжної роботи на рівні громади [7, с. 17–20]; К. Боровик – особливості реалізації державної політики на місцевому рівні [7, с. 38–40]. Зважаючи на вищезазначені наукові джерела, актуальним стає питання нормативно-правових актів вітчизняного та міжнародного рівнів щодо молодіжної роботи та молодіжної політики.

Мета статті – проаналізувати міжнародні нормативно-правові акти, які регламентують молодіжну роботу та молодіжну політику в Україні та в країнах Європейського Союзу.

У дослідженні використано такі методи: аналіз, порівняння та узагальнення вітчизняних і міжнародних джерел із досліджуваної проблеми.

Скринінг законодавчої бази у сфері молодіжної роботи в Україні засвідчив значну кількість вітчизняних та міжнародних документів.

У нашій державі діють такі акти: Конституція України (1996), Постанова Кабінету Міністрів України “Про Премію Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України” (2007), Указ Президента України “Про заходи щодо сприяння розвитку пластового (скаутського) руху в Україні” (2008), Указ Президента України “Про деякі заходи щодо сприяння вирішенню актуальних питань молоді” (2010), Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів державної підтримки молодіжних та дитячих громадських організацій” (2012), Указ Президента України “Про Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року” (2013), Указ Президента України “Про гранти Президента України для обдарованої молоді” (2000, зі змінами 2013), Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Угоди між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про Раду обмінів молоддю України та Литви” (2015), Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Договору між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про Українсько-Польську Раду обміну молоддю” (2015), Наказ Міністерства молоді та спорту України “Про затвердження Порядку здійснення обмінів молоддю України та Литви та проведення заходів відповідно до Угоди між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про Раду обмінів молоддю України та Литви” (2016), Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2016–2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України” (2016), Наказ Міністерства молоді та спорту України “Про затвердження Порядку реалізації програм, проєктів та проведення заходів державної політики у молодіжній сфері та сфері національно-патріотичного виховання” (2016), Наказ Міністерства молоді та спорту України “Про затвердження форми пропозиції та Критеріїв висунення кандидата на присудження Премії Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України” (2016), Наказ Міністерства молоді та спорту України “Про затвердження Порядку здійснення Українсько-Польських обмінів молоддю та проведення заходів відповідно до Договору між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про Українсько-Польську Раду обміну молоддю” (2016), Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі” (2017), Наказ Міністерства молоді та спорту України “Про затвердження Національного знаку якості та критеріїв якості для молодіжних центрів” (2017), Наказ Міністерства молоді та спорту України “Про затвердження Порядку реалізації програми “Молодіжний працівник” (2018), Постанова Кабінету Міністрів України “Про

затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи" (2018), Наказ Міністерства молоді та спорту України "Про затвердження Положення про національний конкурс "Молодіжна столиця України" (2019), Постанова Кабінету Міністрів України "Про утворення державної установи "Всеукраїнський молодіжний центр» та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України" (2019), Указ Президента України № 722/2019 "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року" (2019), Наказ Міністерства молоді та спорту України "Про затвердження Умов оплати праці працівників молодіжних центрів" (2019), Наказ Міністерства молоді та спорту України "Про затвердження Порядку формування календарних планів заходів щодо реалізації державної політики з питань молоді та національно-патріотичного виховання" (2019), Закон України "Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху" (2020), Указ Президента України "Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року" (2020), Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми "Молодь України" на 2021–2025 роки" (2020), Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки" (2020).

Міжнародними документами, які регламентують молодіжну політику, молодіжну роботу, участь молоді, є такі: "Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони" (2014), Постанова Кабінету Міністрів України "Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони" (2017), Молодіжна стратегія Європейського Союзу (2019–2027 роки) (EU Youth Strategy), Біла книга Європейської Комісії – новий імпульс для молоді Європи (2001), Програма ЄС ERASMUS+, Стратегія ООН щодо молоді на період до 2030 року (Youth2030: The United Nations Strategy on Youth), Резолюція Ради Безпеки ООН № 2250 "Молодь, мир, безпека", Позиційний документ Національної молодіжної ради України "Молодь, Мир та Безпека" (2015), Оперативна стратегія ЮНЕСКО з питань молоді на 2014–2021 роки, Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті (2015), Стратегія молодіжного сектору до 2030 року –Залучаючи молодих людей до цінностей Ради Європи (2020), Інструмент самостійної оцінки молодіжної політики (2019), КОМПАС: Посібник з освіти з прав людини з молоддю (2012), Портфоліо молодіжної роботи Ради Європи (2016), Закладинки: посібник для боротьби з мовою ненависті через освіту з прав людини (2016), Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті (2015), Словник термінів, які використовує Рада Європи у сферах молодіжної політики, прав людини та неформальної освіти, Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року (2015).

Нормативні документи, розроблені в Україні, базуються на міжнародних актах Ради Європи, яка впродовж багатьох років розробляє різноманітні принципи, цілі та цінності, на яких має будуватися молодіжна політика. Наприклад, у документі "Інструмент самостійної оцінки молодіжної політики" (2019) визначено принципи, які має сповідувати державна молодіжна політика будь-якої держави: "…цілеспрямовано послідовно інвестувати в молодих людей, орієнтуючись на розвиток їх можливостей, а не на проблеми, за допомогою розробки, зокрема, стандартів й інструментів молодіжної політики і залучення молодих людей до стратегічного формулювання молодіжної політики; висвітлювати їхні погляди щодо операційної ефективності імплементації політики; створити такі умови для навчання, можливості та набуття досвіду, які б гарантували розвиток молодим людям їхніх знань, навичок та компетенцій, щоб дати їм можливість виконувати повноцінну роль як на ринку праці, так і в громадянському суспільстві; створити системи для надійного збору даних, щоб продемонструвати ефективність молодіжної політики та виявити ступінь існування суперечностей у політиці стосовно ефективного надання послуг молодим людям із певних соціальних груп у певних галузях або за певних умов; демонструвати готовність вирішити суперечності, якщо такі виявляються" [4].

На основних стандартах молодіжної політики Ради Європи ґрунтуються шість напрямів молодіжної політики в Україні: участь, інформація, інклюзія, доступ до прав, молодіжна робота, мобільність. Для кожного з цих напрямів діяльності інструмент надає конкретні та вимірювані критерії, за допомогою яких держави можуть оцінювати прогрес у виконанні основних стандартів Ради Європи: ***участь*** (молодіжна політика сприяє активній участі всіх молодих людей у прийнятті рішень, особливо тих, що їх стосуються, і закликає їх бути активними громадянами; уряд визнає та підтримує молодіжні організації, молодіжні ради та інші молодіжні ініціативи та структури); ***інформація*** (молодіжна політика забезпечує надання відповідної інформації для молоді та доступу всіх молодих людей до неї як офлайн, так і онлайн; молодіжна політика створює можливості для молодих людей розвивати компетенції для управління інформацією); ***інклюзія*** (молодіжна політика сприяє залученню молоді у вразливому становищі у всі сфери життя (включно з освітою та професійною підготовкою, працевлаштуванням та зайнятістю, житлом, охороною здоров'я, спортом, дозвіллям та культурою; молодіжна політика спрямована на запобігання дискримінації, насильства та нерівноправності, з якими зіштовхуються молоді люди (незалежно від підстав)); ***доступ до прав*** (молодіжна політика сприяє доступу молодих людей до прав більш ефективно й усуває будь-які юридичні, адміністративні та практичні перешкоди; молодіжна політика сприяє скоординованому підходу до покращення доступу молоді до прав зі співпрацею у всіх відповідних сферах політики на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях); ***молодіжна робота*** (створення чи подальший розвиток

якісної молодіжної роботи гарантує та активно підтримує місцева, регіональна та національна молодіжна політика; знання та навички молодіжних працівників, які працюють на оплатній та безоплатній основі, гарантують надання якісної молодіжної роботи); ***мобільність*** (молодіжна політика підтримує молодіжну мобільність, зокрема, з метою формування почуття приналежності до Європи; молодіжна політика заохочує розвиток якісних проектів з мобільності) [4].

Законодавча основа індикаторів самостійної оцінки базується відповідно до напряму діяльності: на рекомендаціях Комітету Міністрів державам-членам про громадянство та участь молоді в суспільному житті; рекомендаціях Комітету Міністрів державам-членам про участь молоді в місцевому та регіональному житті; перегляді Європейської Хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи; рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам про роль національних молодіжних рад у розвитку молодіжної політики; Європейській конвенції з прав людини, стаття 11 (свобода зібрань та об’єднань); рекомендаціях про участь дітей та молоді віком до 18 років та інструмент оцінки участі дітей до неї – *участь*; на рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам про молодіжну інформацію; рекомендації Комітету міністрів державам-членам стосовно інформації та консультування молоді в Європі; інших вагомих ініціативах Ради Європи, як-от Стратегія Управління інтернетом на 2016–2019 роки; рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам щодо “мови ворожнечі”; Кампанії “Рух проти мови ворожнечі” – *інформація*; на рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам про доступ молодих людей із неблагополучних районів до соціальних прав (ENTER); рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам про доступ молодих людей до прав – *інклюзія*; на рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам про доступ молодих людей до прав; рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам про Хартію Ради Європи про освіту з демократичного громадянства та освіту в галузі прав людини – *доступ до прав*; на рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам про молодіжну роботу – *молодіжна робота;* на резолюції (про запровадження Часткової угоди про Молодіжну картку з метою сприяння та просування мобільності молоді в Європі; рекомендаціях Комітету міністрів державам-членам про мобільність молоді – *мобільність* [4; 5].

Перший індикатор напряму “молодіжна робота” – створення чи подальший розвиток якісної молодіжної роботи – гарантує та активно підтримує місцева, регіональна та національна молодіжна політика. За допомогою цього індикатора можна самостійно окреслити й оцінити приклади найкращих практик щодо розробки стратегій, програм, законодавства, стійкості структури та ресурси, що підтримують молодіжну роботу; рівний доступ усіх молодих людей до молодіжної роботи пропагується через ефективну координацію з іншими секторами та відповідними політиками; молоді працівники активно залучені до молодіжної роботи. Другий індикатор – знання та навички молодіжних працівників, які отримують оплату чи працюють безоплатно, – гарантує забезпечення якісної молодіжної роботи. Потрібно самостійно оцінити – розроблену узгоджену, гнучку та засновану на компетенціях базу для навчання та підготовки молодіжних працівників, що працюють на платній чи безоплатній основі; будь-яка така структура враховує наявну практику, нові тенденції та сфери, а також різноманітність молодіжної роботи; зацікавлені сторони, включно з молодими працівниками та молоддю, беруть участь у розвитку цієї системи [4, с. 13].

Напрям діяльності *“участь*” також має два індикатори. Перший полягає в тому, що молодіжна політика сприяє активній участі молодих людей у прийнятті рішень, особливо тих, що їх стосуються, і закликає їх бути активними громадянами (молодіжна політика допомагає молодим людям стати активними громадянами, зокрема, надаючи їм можливості для навчання та досвід, що збільшить їхню участь у суспільному житті; створюються відповідні структури або програми, що дають змогу всім молодим людям, зокрема вразливої групи, брати участь у рішеннях і обговореннях, що впливають на них; заохочується обмін та використання найкращими практиками щодо ефективної та інноваційної участі на місцевому, регіональному та національному рівнях). Другий – уряд визнає та підтримує молодіжні організації, молодіжні ради та інші молодіжні ініціативи та структури (гарантовано право молодих людей об’єднуватися з іншими людьми для формування органів, у яких колективно досягають спільних цілей; молодіжні організації, ради та ініціативи забезпечуються приміщеннями, фінансами та матеріальною підтримкою, необхідними для забезпечення їх безперебійної та ефективної роботи; незалежні молодіжні організації та молодіжні ради існують на місцевому, регіональному та національному рівнях та відіграють активну роль у розробці та реалізації молодіжної політики) [4, с. 10].

Отже, відповідно до кожного з напрямів діяльності інструмент надає конкретні та вимірювальні критерії, за допомогою яких держави можуть оцінювати свій прогрес у виконанні основних стандартів Ради Європи. Цей інструмент дозволить державам підвищити обізнаність у молодіжній політиці та зрозуміти її; провести базову самооцінку поточної імплементації; допомогти визначити заходи, необхідні для досягнення подальшого прогресу; виявити найкращі практики та поділитись ними; виміряти прогрес у часі. Інструмент самостійної оцінки молодіжної політики розроблений для того, щоб органи влади, відповідальні за молодь, могли оцінити розвиток своєї політики щодо молоді та внесли необхідні корективи й зміни. Він допоможе самостійно оцінити державам відповідність молодіжної політики стандартам Ради Європи в цій галузі і сприятиме розвитку самостійної молодіжної політики.

Європейська хартія про участь молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівнях складається з трьох частин. У першій подано огляд галузей політики (політика з питань спорту, відпочинку та

асоціативного життя; політика щодо сприяння зайнятості молоді та боротьбі з безробіттям; міське середовище і житлові умови, житлова політика і транспорт; політика освіти та навчання, яка заохочує участь молоді; політика мобільності та обмінів; політика в галузі охорони здоров'я; політика гендерної рівності; конкретна політика для сільської місцевості; політика доступу до культури; політика сталого розвитку та охорони навколишнього середовища; політика боротьби з насильством і злочинністю; політика щодо боротьби з дискримінацією; політика щодо сексуальності; політика доступу до прав і права). У другій визначено засоби для участі молоді (навчання молоді брати участь; інформування молоді; сприяння участі молоді за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій; сприяння участі молоді в засобах масової інформації; заохочення молодих людей до добровільної роботи і присвячення себе служінню суспільству; підтримка молодіжних проектів та ініціатив; популяризація молодіжних організацій; участь молоді в неурядових організаціях та політичних партіях). У третій частині визначено інституційну участь молодих людей у місцевих і регіональних справах (молодіжні ради, молодіжні парламенти, молодіжні форуми; підтримка структур, що забезпечують участь молоді) [9].

Основні три принципи переглянутої Європейської хартії є такими: участь молоді в місцевому та регіональному житті має стати частиною загальної політики залучення громадян у суспільне життя; місцеві та регіональні органи влади переконані, що всі галузеві стратегії повинні бути молодіжними, тому вони зобов'язані дотримуватись положень цієї Хартії та впроваджувати різні форми участі; принципи та різні форми участі, зазначені в цій Хартії, застосовують до всіх молодих людей без дискримінації.

Хартія наголошує на тому, що місцеві та регіональні органи влади повинні забезпечувати навчання і підтримку участі молоді в громадських об'єднаннях і в житті місцевих громад за допомогою професійного навчання для вчителів та працівників у справах молоді у сфері заохочення участі молоді; усіх форм участі учнів у житті школи; програм громадянської освіти в школах; навчання груп однолітків, надання приміщень і засобів, а також підтримка обміну позитивним досвідом. "Заклад освіти повинен бути місцем, де молоді люди пізнають демократію в дії і де їх участь у прийнятті рішень знаходить підтримку, стимулюється і сприймається як ефективна, тому якщо місцеві та регіональні органи влади відповідають за зміст шкільних освітніх програм, їм необхідно забезпечити, щоб зі студентами та студентськими асоціаціями проводили консультації на постійній основі стосовно навчальних програм та їх розробки. Заклад освіти повинен гарантувати, щоб громадянська і політична освіти були включені до шкільних навчальних програм та отримали необхідну підтримку і ресурси в освітніх програмах для здобувачів вищої освіти" [9; 10; 11].

Як зазначали автори (А. Кіфер, С. Самаржин-Маркович) міжнародних документів ЄС, метою молодіжної політики Ради Європи є забезпечення рівних можливостей та отримання досвіду для молодих людей, що дозволить їм отримати необхідні знання, вміння та компетенції, щоб відігравати значущу роль в усіх аспектах суспільного життя.

Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй розрізняє такі сфери участі молоді: економічну (стосується сфери зайнятості та роботи взагалі, пов'язана з економічним розвитком, подоланням бідності, покращенням економічної ситуації суспільства загалом, регіону або групи молодих людей); політичну (стосується сфери влади, врядування, соціальної політики, здійснення влади, впливу на розподіл ресурсів на різних рівнях); соціальну (стосується життя місцевої громади, місцевих завдань та проблем); культурну (стосується різних форм мистецтва та творчості) [11].

Участь молодих людей визначено також у переглянутій Хартії (2003): "участь у демократичному житті будь-якого суспільства – щось більше, ніж просто голосування, балотування на виборах, хоча це все теж є важливими складниками. Участь та активне громадянство означають мати право, засоби, простір, можливості і, якщо необхідно, підтримку в участі та впливі на прийняття рішень, а також участь у різних заходах та процесах задля побудови кращого суспільства" [2; 11].

ЮНІСЕФ розглядає участь як право людини, саме тому Конвенція ООН про права дитини особливо виокремлює право дітей брати участь. Р. Харт (автор концепції "Сходинки участі") уважає, що участь – це фундаментальне право громадянина, оскільки воно дає можливість дізнатися, що означає бути громадянином і як ним бути. У Раді Європи під участю молоді розуміють «право молодих людей бути долученими до громадського життя і право брати на себе відповідальність та обов'язки в повсякденному житті на місцевому рівні, а також право демократичними методами впливати на своє життя» [1; 11].

Участь молоді можна також розглядати як форму партнерства між молоддю та дорослими. Партнерство – це працювати спільно. Воно також допомагає оцінити індивідуальний внесок усіх учасників, що дає стимул для розробки нових проєктів та ініціатив. Існують різні рівні залучення молоді до громадського життя. Усе залежить від місцевої ситуації, ресурсів, потреб та досвіду.

Висновки. Здійснивши теоретичний аналіз вітчизняних та міжнародних актів, які регламентують молодіжну роботу та молодіжну політику в Україні та країнах Європейського Союзу, висновуємо, що нормативно-правові акти України базуються на нормативних актах ЄС. Усі документи спрямовані на розвиток якісної молодіжної роботи, активну підтримку місцевої, регіональної та національної молодіжної політики; розвиток та вдосконалення знань, умінь та навичок молодіжних працівників.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є теоретичний та практичний аспект упровадження нормативно-правових актів у діяльність молодіжних центрів.

Використана література:

1. Hart R. Children’s participation from tokenism to citizenship, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 1992. This model has been based on S. Arnstein’s “ladder of citizen’s participation”, published as “A ladder of citizen participation”, JAIP, Vol. 35, No. 4, July 1969, pp. 216–240.
2. The revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life, Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe, May 2003.
3. Беззуб І. Оновлення державної молодіжної політики в Україні. *Громадська думка про правотворення*. 2021. № 9 (214). С. 15–24. URL: http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2021/9.pdf. (дата звернення: 02.09.2021).
4. Інструмент самостійної оцінки молодіжної політики. URL: https://rm.coe.int/self-assessment-tool-for-youth-policy-ukrainian/168098b16a (дата звернення: 02.09.2021).
5. КОМПАС : посібник з освіти з прав людини з молоддю. URL: https://rm.coe.int/compass-2020-ukr-yfdua/1680a23873 (дата звернення: 02.09.2021).
6. Молодіжна політика та молодіжна робота : матеріали ІІ міжрегіональної наук.-практ. конф., м. Дніпро, 14 грудня 2017 р./ за заг. ред. Є. І. Бородіна. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 114 с.
7. Молодіжна політика в умовах децентралізації. URL: https://sport.gov.ua/molodizhna-politika/napryami-molodizhnoyi-politiki/molodizhna-politika-v-umovah-decentralizaciyi (дата звернення: 02.09.2021).
8. Обіход М. Питання нормативно-правового регулювання державної молодіжної політики в період незалежності України. *Ефективність державного управління*, 2017. Вип. 1(50). Ч. 1. С. 35–41.
9. Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті. URL: https://rm.coe.int/168071b58f (дата звернення: 02.09.2021).
10. Портфоліо молодіжної роботи Ради Європи. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/331/pmr.pdf (дата звернення: 02.09.2021).
11. Скажи своє слово : посібник з переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті. URL: https://rm.coe.int/have-your-say-manual-ukr/1680789a84 (дата звернення 01.08.2021).
12. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації. Тернопіль : ТОВ “Терно граф”, 2017. 100 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/147/Derzhavna_dopovid___pro_stanoviische_molodi.pdf (дата звернення: 01.09.2021).
13. Ярема О. Молодіжна політика в умовах децентралізації орієнтована на розвиток молоді в своїх територіальних громадах. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/250243760 (дата звернення: 01.09.2021).

References:

1 Hart, R. (1992) Children’s participation from tokenism to citizenship, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence. This model has been based on S. Arnstein’s “ladder of citizen’s participation”, published as “A ladder of citizen participation”, JAIP, Vol. 35, No. 4, July 1969, pp. 216–240

2 The revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life, Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe, May 2003.

3 Bezzub, I. (2021) Onovlennia derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini [Updating the state youth policy in Ukraine]. *Hromadska dumka pro pravotvorennia*. № 9 (214). S. 15–24. URL: http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2021/9.pdf. (data zvernennia: 02.09.2021) [in Ukrainian].

4 Instrument samostiinoi otsinky molodizhnoi polityky [Tool for self-assessment of youth policy]. (2019). 16 s. URL: https://rm.coe.int/self-assessment-tool-for-youth-policy-ukrainian/168098b16a (data zvernennia: 02.09.2021) [in Ukrainian].

5 KOMPAS: posibnyk z osvity z prav liudyny z moloddiu [COMPASS: A handbook on human rights education for young people]. (2012). 490 s. URL: https://rm.coe.int/compass-2020-ukr-yfdua/1680a23873 (data zvernennia: 02.09.2021) [in Ukrainian].

6 Molodizhna polityka ta molodizhna robota. [Youth policy and youth work]: materialy II mizhrehionalnoi nauk.-prakt. konf. (2017), 14 hrudnia 2017 r., m. Dnipro / za zah. red. Ye. I. Borodina. Dnipro : DRIDU NADU. 114 s. [in Ukrainian].

7 Molodizhna polityka v umovakh detsentralizatsii [Youth policy in the context of decentralization]. URL: https://sport.gov.ua/molodizhna-politika/napryami-molodizhnoyi-politiki/molodizhna-politika-v-umovah-decentralizaciyi (data zvernennia: 02.09.2021) [in Ukraine].

8 Obikhod, M. (2017) Pytannia normatyvno-pravovoho rehuliuvannia derzhavnoi molodizhnoi polityky v period nezalezhnosti Ukrainy [Issues of legal regulation of state youth policy during the period of independence of Ukraine]. *Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia*. Vyp. 1(50). Ch. 1. S. 35 – 41. [in Ukrainian].

9 Perehlianuta Yevropeiska khartiia pro uchast molodi v mistsevomu ta rehionalnomu zhytti [Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life]. (2015). 37 s. URL: https://rm.coe.int/168071b58f (data zvernennia: 02.09.2021). [in Ukrainian].

10 Portfolio molodizhnoi roboty Rady Yevropy [Portfolio of youth work of the Council of Europe]. (2016). 54 s. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/331/pmr.pdf (data zvernennia: 02.09.2021) [in Ukrainian].

11 Skazhy svoie slovo: posibnyk z perehlianutoi Yevropeiskoi khartii pro uchast molodykh liudei u mistsevomu ta rehionalnomu zhytti [Have your say: a handbook on the revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life], (2015). URL: https://rm.coe.int/have-your-say-manual-ukr/1680789a84 (data zvernennia 01.08.2021) [in Ukrainian].

12 Formuvannia ta realizatsiia derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini v umovakh detsentralizatsii [Formation and implementation of state youth policy in Ukraine in the context of decentralization], (2017). Ternopil: TOV “Ternohraf”. 100 s. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/147/Derzhavna_dopovid___pro_stanoviische_molodi.pdf (data zvernennia: 01.09.2021) [in Ukrainian].

13 Iarema, O. (2017) Molodizhna polityka v umovakh detsentralizatsii oriientovana na rozvytok molodi v svoikh terytorialnykh hromadakh [Youth policy in the context of decentralization is focused on the development of youth in their local communities]. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/250243760 (data zvernennia: 01.09.2021) [in Ukrainian].

Levchenko N. V. Regulatory documents in the field of youth work: international aspect

The article highlights the main regulations in the field of youth work; presents domestic and international regulations governing youth work and youth policy; analyzes the scientific sources of researchers who dealt with the problems of state youth policy in Ukraine. The purpose of the article is to carry out a theoretical analysis of domestic and international acts regulating youth work and youth policy in Ukraine and in the countries of the European Union. The study used methods such as analysis, comparison and generalization of international sources on the researched problem.

There are more than 30 domestic regulations and more than 15 international ones in Ukraine.

Youth state policy in Ukraine is characterized by a significant number of normative legal acts, the basis of which is the Constitution of Ukraine, which defines the basic rights and responsibilities of citizens.

The normative documents developed in Ukraine and mentioned above are based on international acts of the Council of Europe, which for many years has developed various principles, goals and values on which youth policy should be based. The main standards of the Council of Europe for Youth Policy are based on six areas of activity: participation, information, inclusion, access to rights, youth work, and mobility.

The article explores three parts of the European Charter on the Participation of Young People in Public Life at Local and Regional Level (the first is an overview of policy areas, the second is the means for youth participation, the third is the institutional participation of young people in local and regional affairs).

All legal documents are aimed at the development of quality of youth work, active support of local, regional and national youth policy; development and improvement of knowledge, skills and abilities of youth workers.

Key words: *youth policy, youth, legal acts, youth work, international treaties, social work.*

УДК 378.147.091.33-027.22:[784.071.2:785]:005.336.2
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.21

Лимаренко В. І.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ВОКАЛЬНОГО АНСАМБЛЮ НА ЗАСАДАХ ЕД'ЮТЕЙНМЕНТУ

Досліджуються педагогічні умови методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. Проаналізовано праці вітчизняних і зарубіжних вчених, проведене спостереження над освітнім процесом під час вивчення дисциплін фахової підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю студентів спеціальності "Музичне мистецтво" Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка. Розкрито сутність понять "умова", "педагогічна умова" та на підставі аналізу вітчизняних і зарубіжних досліджень розроблено педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Зазначено, що головною зміною є усунення обмежень у фаховій підготовці майбутнього керівника вокального ансамблю. Збільшення вираження власних думок і суджень та, відповідно, збільшення потоку інформації забезпечує необхідну свободу дій, управлінське передчуття та своєчасне реагування на зовнішні зміни.

Досліджено вплив дистанційного навчання на мистецький освітній процес загалом і на процес формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю зокрема. Встановлено, що педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту мають бути адаптовані як до очному освітнього процесу, так і до дистанційного. Визначено вплив цифрового середовища на формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю та визначено можливості реалізації педагогічних умов формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: *умова, педагогічна умова, ед'ютейнмент, майбутній керівник вокального ансамблю, цифрове середовище, дистанційне навчання.*

Докорінні зміни у соціально-фаховому розвитку України, модернізація й удосконалення системи освіти зумовлюють нові вимоги до якості підготовки сучасних фахівців. Перед закладами вищої мистецької освіти постає завдання підготовки майбутнього керівника вокального ансамблю, здатного вести успішну фахову діяльність, створювати сприятливу атмосферу в колективі, розвивати колектив і його учасників. Концептуальні засади підготовки фахівців мистецької сфери визначені у Державній національній програмі "Освіта" (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти, Законах України "Про освіту", "Про вищу освіту".

Пошуки визначення поняття "педагогічні умови" показали, що цю категорію досліджували й обґрунтовували науковці К. Дубич, О. Гура, Н. Житнік, М. Звєрєва, Ю. Костюшко, О. Мещанінов, В. Стасюк та ін. Останніми роками у психолого-педагогічній періодиці з'являється низка статей, присвячених з'ясуванню педагогічних умов формування певного виду компетентності фахівців різних галузей освіти та науки (В. Коваль, Л. Базильчук, Т. Філатьєва, Н. Андрійчук, С. Вітвицька та ін.). Дисертаційні дослідження